

บทที่ 3

วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

3.1 วัสดุ

3.1.1 วัสดุดิบ

1. ผลหม่อนสดพันธุ์เชียงใหม่ จากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เชียงใหม่

2. ถุงพลาสติกไนลอน (nylon) ขนาด 5x6 นิ้ว

3.1.2 สารเคมี

1. Phenolphthalein ($C_{20}H_{14}O_4$) (Fisher, England)

2. Sodium hydroxide (NaOH) (Merck, Germany)

3. Copper sulphate ($CuSO_4 \cdot 5H_2O$) (Merck, Germany)

4. Potassium iodide (KI) (Ajex, Australia)

5. Potassium sorbate (food grade, หจก. โอ.วี.เคมีเคิล แอนด์ ซัพพลาย จังหวัดเชียงใหม่)

6. Sodium benzoate (food grade, หจก. โอ.วี.เคมีเคิล แอนด์ ซัพพลาย จังหวัดเชียงใหม่)

3.2 อุปกรณ์

3.2.1 อุปกรณ์ในการผลิต

1. ตู้อบลมร้อนแบบใช้แก๊ส LPG (liquid petroleum gas) รุ่นสีทอง ยี่ห้อ JR ริคกี บริษัท ลิจิดชีวัน จำกัด จังหวัดเชียงใหม่

2. เครื่องปิดผนึกพลาสติกด้วยความร้อน

3. เครื่องชั่งแบบเข็ม ขนาด 30 กิโลกรัม

3.2.2 เครื่องมือวิเคราะห์

1. อุปกรณ์วิเคราะห์หาปริมาณกรด

2. อุปกรณ์เครื่องแก้ว

3. อุปกรณ์หาความชื้น

5. เครื่องวัดสี (chroma meter, Minolta, CR-300, Japan)
6. เครื่องชั่งไฟฟ้าทศนิยม 4 ตำแหน่ง (digital balances, Ohaus, TS2KS, USA)
7. เครื่องวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH meter, Cyberscan, 510, Singapore)
8. เครื่องวัดค่า water activity (water activity meter, AquaLab, CX 3TE, USA)
9. ตู้อบลมร้อน (hot air oven, Memmert, Germany)
10. ชุดอุปกรณ์ทดสอบชิม

3.3 วิธีการวิจัย

3.3.1 ศึกษาสภาวะการอบที่เหมาะสมในการผลิตผลหม่อนกิ่งแห้ง

นำผลหม่อนสดระยะสุกจัดพันธุ์เชียงใหม่จากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เชียงใหม่ ไปอบในตู้อบลมร้อนแบบใช้แก๊สที่อุณหภูมิหม่อนแตกต่างกันคือ 55 65 และ 75 องศาเซลเซียส เวลาในการอบ 11 ชั่วโมง วิเคราะห์ปริมาณความชื้นก่อนอบ (AOAC, 2000) ในระหว่างการอบสุ่มตัวอย่างทุก 1 ชั่วโมง เพื่อวัดปริมาณความชื้น และค่า a_w ทดลอง 3 ซ้ำ นำค่าเฉลี่ยในแต่ละชั่วโมงมาเปรียบเทียบ แล้วนำข้อมูลที่ได้ในระหว่างการอบมาแสดงกราฟความสัมพันธ์ของค่า a_w ระหว่างการอบผลหม่อนที่อุณหภูมิและเวลาที่แตกต่างกัน และกราฟความสัมพันธ์ของปริมาณความชื้นระหว่างการอบผลหม่อนที่อุณหภูมิและเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงค่า a_w และปริมาณความชื้นในผลหม่อนระหว่างการอบเปรียบเทียบกับคุณสมบัติของอาหารกิ่งแห้ง

3.3.2 ศึกษาระยะเวลาความสุกของผลหม่อนสดที่เหมาะสมในการผลิตผลหม่อนกิ่งแห้ง

นำผลหม่อนสดพันธุ์เชียงใหม่ในแต่ละระยะความสุกซึ่งใช้วิธีการสังเกตจากสีภายนอกคือ ระยะสุก (สีแดงทั้งผล) ระยะสุกปานกลาง (สีแดงปนสีเขียว) และระยะสุกจัด (สีเขียวทั้งผล) วิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพและทางเคมี ดังนี้

- ค่าสี L^* a^* และ b^*
- ค่า a_w
- ปริมาณความชื้น
- ปริมาณกรดในรูปกรดซิตริก โดยการไตเตรต (AOAC, 1998)
- น้ำตาลรีดิวซ์ (Rebelein Method (Iland *et al.*, 1993))
- ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH)

จากนั้นนำไปอบโดยใช้ตู้อบลมร้อนแบบใช้แก๊ส ในสภาวะที่คัดเลือกได้จากตอนที่ 3.3.1 วางแผนการทดลองแบบ Completely Randomized Design (CRD) ทดลอง 3 ซ้ำ วิเคราะห์ความแปรปรวน

(Analysis of variance: ANOVA) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan's News Multiple Rang Test (DNMRT) (สุรพล, 2529) วิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพและทางเคมีของผลหม่อนกิ่งแห้ง เช่นเดียวกับผลหม่อนสด

วิเคราะห์คุณภาพทางประสาทสัมผัสได้แก่ ลักษณะปรากฏ สี กลิ่นรส รสหวาน รสเปรี้ยว ความฉ่ำน้ำ และความชอบรวม โดยผู้ทดสอบชิมที่ผ่านการฝึกฝนจำนวน 20 คน โดยให้คะแนนแบบ 9 Point Hedonic Scaling Test โดย 1 หมายถึง ไม่ชอบมากที่สุด และ 9 หมายถึง ชอบมากที่สุด วิเคราะห์ผลทางสถิติโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design (RCBD) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิธีของ DNMRT (สุรพล, 2529) คัดเลือกอัตราส่วนที่ได้รับความนิยมชอบรวมสูงสุดทำการศึกษาในตอนต่อไป

3.3.3 ศึกษาอายุการเก็บรักษาของผลหม่อนกิ่งแห้ง

นำผลหม่อนสดในระยะความสุกที่ผ่านการคัดเลือกจากข้อ 3.3.2 มาผลิตเป็นผลหม่อนกิ่งแห้งในสภาวะดังนี้

1. ไม่มีการใช้วัตถุกันเสียในกระบวนการผลิต และนำผลหม่อนกิ่งแห้งที่ได้บรรจุลงในถุงพลาสติกไนลอน (nylon) ถุงละ 25 กรัม ปิดสนิทด้วยความร้อน นำไปเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง เปรียบเทียบกับการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส สังเกตการณ์การเปลี่ยนแปลงจากลักษณะปรากฏภายนอกทุกวันจนกระทั่งเกิดการเสื่อมเสีย ซึ่งหากเกิดการเสื่อมเสียเนื่องจากเชื้อราจะพบเส้นใยสีขาว แต่หากเกิดการเสื่อมเสียจากยีสต์ถุงพลาสติกจะโป่งพองเนื่องจากการสร้างแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์

2. เปรียบเทียบการใช้วัตถุกันเสีย โดยนำผลหม่อนสดไปแช่ในสารละลายโปแตสเซียมซอร์เบทในปริมาณ 500 มิลลิกรัม ต่อ 1 กิโลกรัม และ โซเดียมเบนโซเอทในปริมาณ 1,000 มิลลิกรัม ต่อ 1 กิโลกรัม นาน 30 วินาที จากนั้นนำไปอบที่อุณหภูมิและเวลาที่ผ่านการคัดเลือกจากข้อ 3.3.1 นำผลหม่อนกิ่งแห้งที่ได้บรรจุลงในถุงพลาสติกชนิดไนลอนถุงละ 25 กรัม ปิดสนิทด้วยความร้อน นำไปเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง สังเกตการณ์การเปลี่ยนแปลงจากลักษณะปรากฏภายนอกทุกวันจนกระทั่งเกิดการเสื่อมเสียดังข้อ 1